

Luonnonvara-alojen, elintarviketuotannon ja ympäristöalan laadukas ja kattava koulutus edellyttää aukkojen paikkaamista ja lisäpanoksia

Osaamisen ennakointifoorumin ennakointityössä tekemiemme havaintojen perusteella esitämme välittömiä toimenpiteitä, joilla Suomi kansallisesti turvaa metsätalouden, maatalouden, koko ruoantuotannon ja ympäristöasioiden kansallisten etujen edellyttämän osaamisen kaikilla koulutustasoilla ammatillisesta koulutuksesta yliopistoihin.

Esitämme välittömästi erillisrahoitusta tiedossa olevien ja havaittujen tutkintojärjestelmän aukkojen paikkaamiseksi, jotta koulutus voidaan käynnistää ja hoitaa laadukkaasti tulevaisuudessa. Samassa yhteydessä on arvioitava ja turvattava tarvittavat lisäpanostukset, jotta voimme turvata maa- ja metsätalouteen perustuvien elinkeinojen tulevaisuuden, ympäristön tilan paranemisen ja varautumisen ilmastonmuutokseen.

Osaamisen ennakointifoorumi on tuottanut vuosien 2017-2019 aikana tietoa tulevaisuuden osaamis- ja koulutustarpeista, jota tulisi täydentää kansallisella tutkintojen ja koulutusohjelmien kattavuuskartoituksella. Kattavuuskartoituksen tulosten perusteella laaditaan toimenpideohjelma havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Kartoitus ja toimenpideohjelma pitää tehdä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen toimesta yhdessä sektoriministeriöiden (MMM, YM, TEM) kanssa kuullen elinkeinojen, koulutuksen järjestäjien, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen näkemyksiä.

Suomi on asettanut hyviä tavoitteita luonnonvarojen hyödyntämisen, elintarviketuotannon kehittämisen ja ympäristön hyvän tason ylläpitämiselle ja parantamiselle. Tällä hetkellä erityisesti ilmastopolitiikan kiristyvät tavoitteet haastavat kiihtyvällä tahdilla perinteiset toimintatavat. Tämä muutospainne ei tule lähivuosikymmeninä helpottamaan – päinvastoin. Väestömme ikääntyminen ja työvoimavajeen paikkaamiseksi tarvittavan, ulkomaisen työvoiman kouluttaminen asettavat omat lisähaasteensa. Hyvinvointivaltion palveluiden säilyttäminen edellyttää talouskasvua laajalla rintamalla. Suomessa on perinteisesti ollut erittäin korkea osaamistaso kaikkeen uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämiseen, kiertotalouteen, elintarvikkeiden laatuun, ravitsemukseen ja ruokaturvaan sekä ympäristön tilaan liittyvissä kysymyksissä. Tutkimukseen, tuotekehitykseen ja osaamiseen on panostettu.

Tilanne on valitettavasti päässyt heikkenemään jo vuosia yleisten opetus- ja tutkimusresurssien leikkausten vuoksi. Koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut ovat omista strategioissaan karsineet opiskelijamääriltään pieniä koulutusaloja, joihin luonnonvara-alan, elintarviketuotannon ja ympäristön koulutusalat pääosin kuuluvat. Leikkaukset ovat kohdentuneet voimakkaasti luonnonvara-alojen, elintarviketuotannon ja ympäristöalan tutkintoihin, koska ne ovat keskimääräistä kalliimpia järjestämiskustannuksiltaan. Rahoitusmallit eivät tätä kalleutta kuitenkaan huomioi riittävällä tavalla. Koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen näkökulmasta poisvalinnat ovat olleet loogisia, mutta ao. alojen näkökulmasta erittäin vakavia.

Osaamisjärjestelmäämme on päässyt syntymään aukkoja, kun koulutusohjelmia on ajettu alas lähinnä kustannussyistä. Osittain alojen koulutuksen vetovoiman heikkeneminen on vielä kiihdyttänyt ilmiötä. Vuosina 2014-2018 luonnonvara-alojen ammatilliseen koulutukseen ensisijaisesti hakeneiden määrä on vähentynyt 37 % ja elintarvikealalle hakeneiden määrä 44 %. Myös korkeakoulutuksen hakijamäärissä on ollut pientä laskua. Lopputuloksena pienehköjen, mutta Suomen kansallisen edun kannalta keskeisten alojen osaamisjärjestelmä on alkanut rapautua.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman Osaamisen ennakointifoorumin ennakointityön tulokset julkaistiin 4.4.2019 Finlandia-talolla. Ennakointitulosten mukaan maatalouden ja elintarvikkeiden valmistuksen työvoiman tarve pysyy vuoden 2015 tasolla ja metsätalouden työvoiman tarve kasvaa vuoteen 2035 mennessä. Toimialoille yhteisiä, tärkeimpiä tulevaisuuden osaamisia ovat liiketoimintaosaaminen, digitaalisten toimintojen hyödyntämis-, hallinta- ja ohjaustaidot sekä ympäristöön ja kestäväan kehitykseen liittyvä osaaminen. Kiertotalous- ja ympäristöosaamisen tarve kasvaa kaikilla toimialoilla.

Lisätietoja:

Ennakointiryhmän puheenjohtaja, toiminnanjohtaja Jyrki Wallin Agronomiliitto (jyrki.wallin@agronomiliitto.fi)

Ennakointiryhmän varapuheenjohtaja, koulutusjohtaja Susanna Aro, MTK (susanna.aro@mtk.fi)

OSAAMISEN ENNAKOINTIFOORUMI

LUONNONVARAT, ELINTARVIKETUOTANTO JA YMPÄRISTÖ -ENNAKOINTIRYHMÄ